



מספרות המחקר

Reviewed work(s):

Source: *Zion* / ציון, Vol. ט (תשנ"ט), חוברת א (סד), pp. 123-127

Published by: [Historical Society of Israel/](#)

Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/70033810>

Accessed: 29/11/2011 07:57

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at
<http://www.jstor.org/page/info/about/policies/terms.jsp>

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.



Historical Society of Israel/ is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Zion* /.

<http://www.jstor.org>

מספרות המוזק

של בית קפה, שהפך למרכז תרבותי וחברתי לאנשי רוח בתחילת דרכם בוורשה. כך זה מתאר את שנות ילדותו והתבגרותו בתחום המושב, משלהי שנות השלושים של המאה ה־י"ט ועד לסוף שנות השישים של המאה. מתוך זיכרונותיו מצטיירת דמותה של החברה היהודית באותה תקופה: חיי היומיום, מתחים משפחתיים, מוסדות הקהילה היהודית, וקשריהם של היהודים עם האוכלוסייה המקומית ועם השלטונות. אגב כך עולים האירועים המרכזיים שהתרחשו בפרק הזמן הנדון. קוטיק מתייחס להבטים חברתיים, תרבותיים ודתיים של חיי היהודים. את הספר פותח מבוא מפורט, ובו מידע על האיש, תקופתו וזיכרונותיו.

זאב ז'בוטינסקי, איגרות. כך רביעי, ספטמבר 1922–דצמבר 1925, עורכים דניאל קארפי ומשה הלוי, מכון ז'בוטינסקי בישראל, הספריה הציונית עלייד ההסתדרות הציונית העולמית, ירושלים תשנ"ז, לט + 332 עמ', מפתחות.

כרך ד' של איגרות זאב ז'בוטינסקי, הכולל כשלוש מאות וחמישים איגרות, מספטמבר 1922 עד דצמבר 1925. זהו כרך רביעי מתוך כשמונה כרכים מתוכננים. האיגרות בכרך זה עוסקות בתקופה שבין אישור המנדט הבריטי על ארץ ישראל לתחילת פעולתה של ברית הציונים הרביזיוניסטים (ברית הצה"ר). דניאל קארפי הקדים מבוא לכרך ובו תיאר את הנושאים העיקריים העולים מתוך האיגרות.

אהרן זאב אשכולי, חסידות בפולין. מבחר מחקרים ומקורות בתולדות יהודי מזרח אירופה ותרבותם, מבוא מאת דוד אסף, המרכז לחקר יהודי פולין ותרבותם, הוצאת הספרים ע"ש י"ל מאגנס, האוניברסיטה העברית, ירושלים תשנ"ט, 146 עמ', מפתחות.

פרסום ראשון בסדרה 'מבחר', ששמה לה למטרה לפרסם מחדש חיבורי מופת בתולדות יהודי פולין. בספר זה נדפס מאמרו של אשכולי, שהתפרסם בקובץ 'בית ישראל בפולין' (בעריכת י' היילפרין, ב, ירושלים תשי"ד), על חסידות פולין מראשית צמיחתה ועד למלחמת העולם השנייה. החיבור מחולק לעשרים ושישה פרקים קצרים, העוסקים בגישות כלליות לחסידות, ברקע לצמיחתה ובתיאור התפתחותה, תוך התייחסות למאפיינים של חצרות חסידיות שונות. לחיבור מצורפים שלושה לוחות גיאולוגיים ומבוא, מאת דוד אסף, המנתח את דרכו ואת תרומתו של אשכולי בחקר החסידות.

דוד אסף (עורך), מה שראיתי... זיכרונותיו של יחזקאל קוטיק, מהדורה מתורגמת ומבוארת, המרכז לחקר תולדות היהודים בפולין ומורשתם, המכון לחקר התפוצות, אוניברסיטת תל אביב, תל אביב תשנ"ט, IX + 413 עמ', נספחים, מפתחות.

תרגום מידידי של הכרך הראשון מבין שני כרכי זיכרונותיו של יחזקאל קוטיק (1847–1921). קוטיק היה עסקן ציבורי ובעליו

מרדכי סבתו, כתב־יד תימני למסכת סנהדרין (בבלי) ומקומו במסורת הנוסח, האוניברסיטה העברית – המכון למדעי היהדות והחוג לתלמוד, ויד יצחק בן־צבי – המכון לחקר ארץ־ישראל ויישובה, ירושלים תשנ"ח, XVI + 359 עמ', ביבלי, מפתח.

צילום עבודת הדוקטור של המחבר, העוסקת בכתב יד תימני למסכת סנהדרין. כתב היד נמצא בספריית יד הרכ הרצוג בירושלים, והוא כתב היד השלם היחיד שאיננו אשכנזי למסכת זו. המחבר פותח בתיאור כתב היד ומקומו במסורת הנוסח ולאחר מכן מתאר את טיבו ותכונותיו. הוא משרטט את ענפי כתבי היד ואת ההתפתחות ההיסטורית של חלוקת המסורות. המחבר גם בודק את הנוסחים שעמדו בפני גדולי ישראל, דוגמת רבנו חננאל, הר"ף, הרמב"ם ורש"י.

רבקה פלדחי ועמנואל אטקס (עורכים), חינוך והיסטוריה – הקשרים תרבותיים ופוליטיים, מרכז זלמן שזר לתולדות ישראל, ירושלים תשנ"ט, 495 עמ', מפתחות.

אסופת מאמרים פרי ההרצאות שנישאו בכנס השנתי של החברה ההיסטורית הישראלית ומרכז זלמן שזר בשנת 1994. בכרך עשרים וחמישה מאמרים, החושפים מערכות של זיקות גומלין בין החינוך לבין גורמים חברתיים, כלכליים ופוליטיים. המאמרים ערוכים על פי סדר כרונולוגי ופורשים יריעה רחבה של חברות בתקופות היסטוריות שונות, ממזרים הקדומה ועד ישראל כיום. המאמרים נעים סביב ארבעה מוקדים עיקריים: המתח בין פרוגרמות ואידאולוגיות לבין העשייה החינוכית; יחסי גומלין בין עיון וחקירה לבין

אליהו קוטי זלינגר, למרות הכל... תנועות הנוער החלוציות בגרמניה בשנים 1933–1943, יד יערי ומכון ליאו בק, גבעת חביבה-ירושלים 1998, 302 עמ', נספחים, ביבלי.

החיבור, עיבוד של עבודת גמר לתואר השני, סוקר את פעילות תנועות הנוער החלוציות תחת השלטון הנאצי. הספר מחולק לחמישה חלקים: (א) פעילות תנועות הנוער מתום מלחמת העולם הראשונה ועד עליית הנאצים לשלטון; (ב) השנים 1933–1938; (ג) התקופה האחרונה שבה פעלו תנועות הנוער, מליל הבדולח ועד לפיזור חוות ההכשרה האחרונה בשנת 1943; (ד) שמונה קיבוצי הכשרה; (ה) דמויות מפתח מן השנים האחרונות לקיום ההכשרה. המחקר מתבסס על זיכרונותיו של הכותב, על עדויות ועל תיעוד ארכיוני רחב.

צבי לם, שיטת החינוך של השומר הצעיר, סיפור התהוותה, הוצאת הספרים ע"ש י"ל מאגנס – האוניברסיטה העברית בירושלים, ויד יערי – מרכז תיעוד וחקר של השומר הצעיר, גבעת חביבה, ירושלים תשנ"ח, 162 עמ', ביבלי, מפתחות.

מחקר על דרכה החינוכית של תנועת השומר הצעיר, תוך התייחסות למסגרת החינוכית של תנועות נוער בכלל ולזו של תנועות נוער יהודיות במזרח אירופה בפרט. המחקר מציג את התורות החינוכיות שעמדו בבסיס המערכת החינוכית של התנועה ומנתח את שיטותיה, ככלי לעיצוב הנוער על פי האידאולוגיה הציונית־החלוצית של השומר הצעיר. המחקר גם דן במרכיבים השונים שיחדו את דרכה החינוכית של תנועת השומר הצעיר, תוך התייחסות למשברים השונים שעברו על הנוער היהודי במזרח אירופה באותה התקופה.

יצירות אלה יצאו לאור יחדיו בידי סימון בשנת 1681. חיבורו של מודנה מתאר את מנהגי היהודים בתקופתו (המאה ה'י"ז). במבוא לספר מתוארים החיבורים והתקבלותם בשעתם וכן יש דיון בדמויותיהם של סימון ומודנה.

Alan Dowty, *The Jewish State: A Century Later*, University of California Press, Berkeley–Los Angeles–London 1998, 331 pp., bibl., index.

מחקר על השורשים ההיסטוריים של מדינת ישראל כמדינה יהודית-דמוקרטית ועל תפקודה כמדינה מעין זו, תוך התייחסות למתח שבין לאומיות לדמוקרטיה. הספר מנתח את המרכיבים ההיסטוריים, התרבותיים והרעיוניים המשקפים בפוליטיקה כיום, תוך התייחסות למסורת הדמוקרטית ולמסורת היהודית שקדמו למדינה – הן בפלשתינה והן במזרח אירופה. לספר שני חלקים: הראשון עוסק בעיצוב הדמוקרטיה הישראלית תוך התייחסות לגורמים שהשפיעו עליה ולארגונים שתורמו להתבססותה, והחלק השני מתמקד במספר נקודות מחלוקת בנושאים אלה במדינת ישראל כיום.

Zachary Lockman, *Comrades and Enemies: Arab and Jewish Workers in Palestine, 1906–1948*, University of California Press, Berkeley–Los Angeles–London 1996, 440 pp., bibl., index.

הספר סוקר את מערכת היחסים שנוצרה בין פועלים יהודים לפועלים ערבים ולמפלגות פועלים שונות בפלשתינה, בתקופת המנדט

תחום האינטרסים הפוליטיים; מתחים בין מסורת לשינוי; ומתחים בין תפקיד החינוך בהקניית ערכים אוניברסליים לבין היותו מכשיר לעיצוב זהויות קולקטיביות.

יצחק אייזיק קובנר, ספר המצרף: כתב מחאה משכילי מהמאה התשע-עשרה, ההדיר מכתב היד והוסיף מבוא והערות שמואל פיינר, מוסד ביאליק, ירושלים תשנ"ח, 303 עמ'.

ספר נוסף ב'ספרית דורות', המוציאה לאור דברי ספרות והגות מן היצירה היהודית לדורותיה. זהו פרסום ראשון של חיבור משכילי רדיקלי, שנכתב בשנת 1868 בוויילנה בידי משכיל שוליים, י"א קובנר. 'ספר המצרף' הינו מעין כתב האשמה נגד החברה היהודית במאה ה'י"ט, ונראה שנגזו בעבר בשל תכניו הקשים וסגנונו הבוטה. המחבר מותח ביקורת חריפה על חיי הקהילה היהודית, ערכיה ומסודותיה, שנתפסו בעיניו כגורם לניווט של היהודים. את הספר פותח מבוא של שמואל פיינר ובו מידע על האיש, תקופתו וכתב היד. לספר נוספה רשימת פרסומיו של קובנר.

Jacques Le Brun & Guy Stroumsa (eds.), *Léon de Modène. Les juifs présentés aux chrétiens, Textes de Léon de Modène et Richard Simon*, Les Belles Lettres, Paris 1998, 289 pp., indices.

תרגומו של רישאר סימון לספרו של ר' יהודה אריה ממודנה 'שולחן ערוך' (Riti degli Ebrei) במהדורה חדשה, וחיבורו של סימון *Comparaison des cérémonies des Juifs et de la discipline de l'Église* שתי

בין המציאות בארץ ישראל לזו שבמושבות
בריטיות אחרות.

Nana Sagi (ed.), *Political Documents of the Jewish Agency. January–November 1947*, II, Hassifriya Haziyonit, Jerusalem 1998, 934 pp., index.

התעודות המדיניות של הסוכנות היהודית
מינואר 1947 עד סוף נובמבר 1947. הקובץ
מכיל מסמכים שרובם לא פורסמו עד כה, על
המהלכים המדיניים שהובילו לקבלת החלטת
האו"ם בכ"ט בנובמבר 1947. זהו כרך שני
של תעודות הקשורות להקמת המדינה. את
הכרך פותח מבוא היסטורי ומובאות בו חמש-
מאות עשרים ושמונה תעודות. התעודות
העבריות מלוות בסיכום אנגלי קצר.

Ariel Toaff, *Love, Work and Death: Jewish Life in Medieval Umbria*, translated by Judith Landry, The Littman Library of Jewish Civilization, London 1996, ix + 297 pp., bibl., index.

חיבורו של א' טואף בתרגום מן המקור
האיטלקי, שיצא לאור בשנת 1989. הספר
עוסק ביהודי אומבריה מן המאה הי"ב ועד
למאה הט"ז. הוא בוחן את חיי היומיום בקרב
יהודי אומבריה, איזור המשמש מקרה-מבחן
למנטליות האופיינית ליהודי איטליה בשלהי
ימי הביניים, וממנו ניתן ללמוד על הדרך שבה
חיו היהודים בסביבתם. הספר עוסק במקורות
שכתבו יהודים ונוצרים בני הזמן, ודרכם
מוצגת המציאות שבתוכה חיו היהודים. פרקי
הספר מוקדשים למגוון נושאים: אהבה

הבריטי ולאחריו. המחקר מבוסס על מקורות
יהודיים וערביים ומתמקד בעולם התרבותי
שאפיין את התנועות השונות ואת פעיליהן.
המחבר דן ביחסים אלה מצמיחת תנועות
הפועלים לפני מלחמת העולם הראשונה ועד
לשנת 1948. הוא מתמקד באירועים בעלי
השפעה, כגון: צמיחת ההסתדרות, המרד
הערבי ומלחמת העולם השנייה. שניים מבין
שמונת פרקי הספר עוסקים באיגודים היהודיים
והערביים של פועלי מסילת הרכבת, תוך
ניתוח ניסיונות האיחוד ומגמות ההתרחקות
שאפינו יחסים מורכבים אלה לאורך השנים.

Jacob Metzger, *The Divided Economy of Mandatory Palestine*, Cambridge Middle East Studies, Cambridge University Press, Cambridge 1998, 275 pp., appendices, bibl., index.

הספר עוסק בכלכלה של ארץ ישראל
המנדטורית. בשלושים השנים האחרונות
נערכו מחקרים שונים על תקופה זו, והם
עסקו בהבטים שונים מחיי הכלכלה של
התושבים היהודים והערבים באותן השנים.
בספר זה מוצג ניתוח השוואתי של
הכלכלה היהודית והערבית, המבוסס על
תיעוד רב. בפרק הראשון מציג המחבר את
הנושא, מסביר מדוע יש להתייחס אל ארץ
ישראל בתקופה זו כבעלת כלכלה חצויה,
ומתאר את חיי הכלכלה של היהודים
והערבים. בפרקים ב-ג הוא מתאר את
הגורמים האנושיים שעמדו בבסיס המערכת
הכלכלית – הכשרתם ומספרם של העולים
ושל תושבי הקבע. בפרקים הבאים נידון תחום
הייצור באותה תקופה, ופרק ו' עוסק במגזר
הציבורי. בפרק המסכם עורך המחבר השוואה

ונישואין, חיים ומוות, בעיות שמירת הכשרות, מקומו של בית הכנסת בחברה, והיחס לאנשי שוליים, למאגיה ולמשומדים. הפרקים האחרונים של הספר עוסקים בבעלי מקצועות שונים ובמעמדם – סוחרים, בעלי מלאכה, רופאים ועובדי הבנקים. על פי מגוון נושאים אלה המחבר מוכיח את הקשר ההדוק שהתקיים בין היהודים לסביבתם.

ספרים שנתקבלו במערכת

ספרים

יאיר גלעד, חיים חדשים לים המלח. סיפורה של חברת האשלג הארץ-ישראלית, יד יצחק בן-צבי, המרכז ללימודי ארץ-ישראל, ירושלים תשנ"ח, 179 עמ'.

העליות הגדולות מארצות האסלאם, דפי מידע ומבחר מקורות, מכון בן-צבי לחקר קהילות ישראל במזרח ומשרד החינוך התרבות והספורט, מינהל חברה ונוער, ירושלים תשנ"ח.

Meron Benvenisti, *City of Stone. The Hidden History of Jerusalem*, translated by Maxine Kaufman Nunn, University of California Press, Berkeley–Los Angeles–London 1998, 274 pp., paperback.

Heiko Haumann, *Geschichte der Ostjuden*, Deutscher Taschenbuch Verlag, München 1998, 247 pp., index.

Ivan G. Marcus, *Rituals of Childhood. Jewish Acculturation in Medieval Europe*, Yale University Press, New Haven–London 1999, 191 pp., paperback.

C. Miedzianagora & G. Jofer, *Objectif extermination. Volonté, résolution et décisions de Hitler*, "Une nouvelle analyse historique de la Shoa: un livre événement", Collection La Noria Éditions Labour, Bruxelles 1994, 135 pp.

כתבי עת

האומה, המסדר ע"ש זאב ז'בוטינסקי, 133 (סתיו תשנ"ט).

פעמים, מכון בן-צבי, 74–75 (חורף-אביב תשנ"ח).

American Jewish History, American Jewish Historical Society, LXXXVI, 2 (June 1998).

Atiqot, Israel Antiquities Authority, XXXVI (1998).

Boletín de Información, Ministerio de Educación y Cultura, Madrid, 1–2 (1998).